

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Tielt - Zuid (Tielt, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020G182
Juli 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie.....	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	37
1.5	Synthese.....	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Inplantingsplan parkaanleg weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 6: Verkavelingsplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van het reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen een straal van 2 km van het plangebied (Bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Contour projectgebied onderzoek Mariabeek Tielt in blauw en de zone van het archeologisch booronderzoek in rood (Bron: Hebinck, Binck, 2019, fig. 1.2).	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, april 1917 (Bron: Memory Maps 20-21SW-2-0417).	35
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1939 (NGI Cartesius).	36
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek..... 7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens. 17

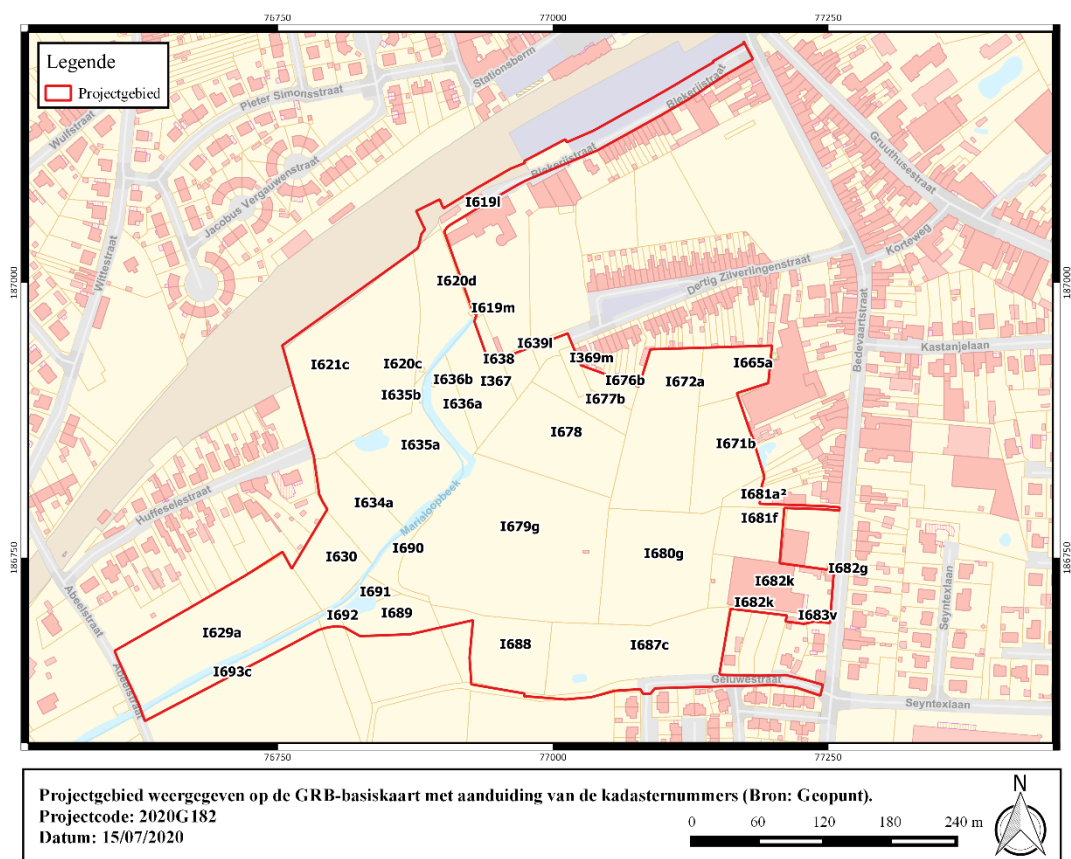
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

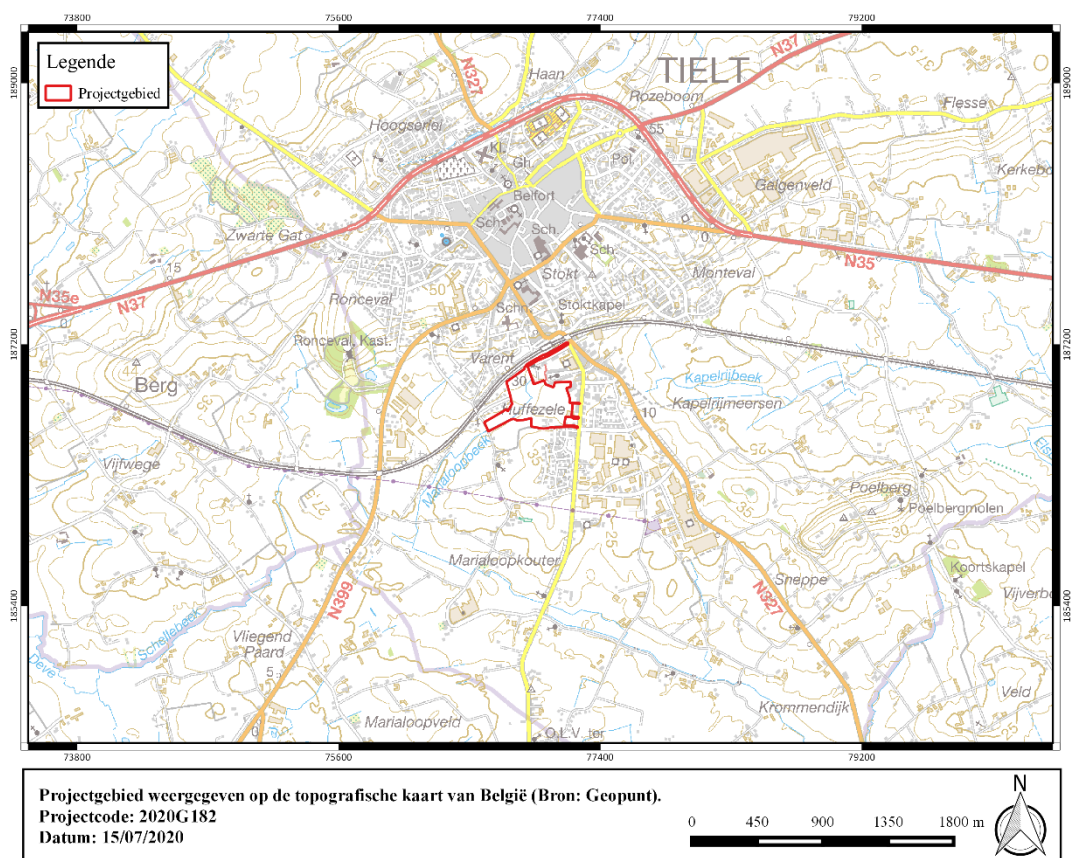
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Tielt
	Deelgemeente	/
	Postcode	8700
	Adres	Blekerijstraat – Geluwestraat – Abeelestraat – Huffeselestraat 8700 Tielt
	Toponiem	Tielt - Zuid
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 76493 Y _{min} = 186587 X _{max} = 77452 Y _{max} = 187253
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Tielt, Afdeling 3, Sectie I, nr's zie figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied, deels in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande vergunningsaanvraag voor het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 15,04 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Tielt Zuid werd in het verleden reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek wordt toegelicht onder hoofdstuk 1.4.2.1.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

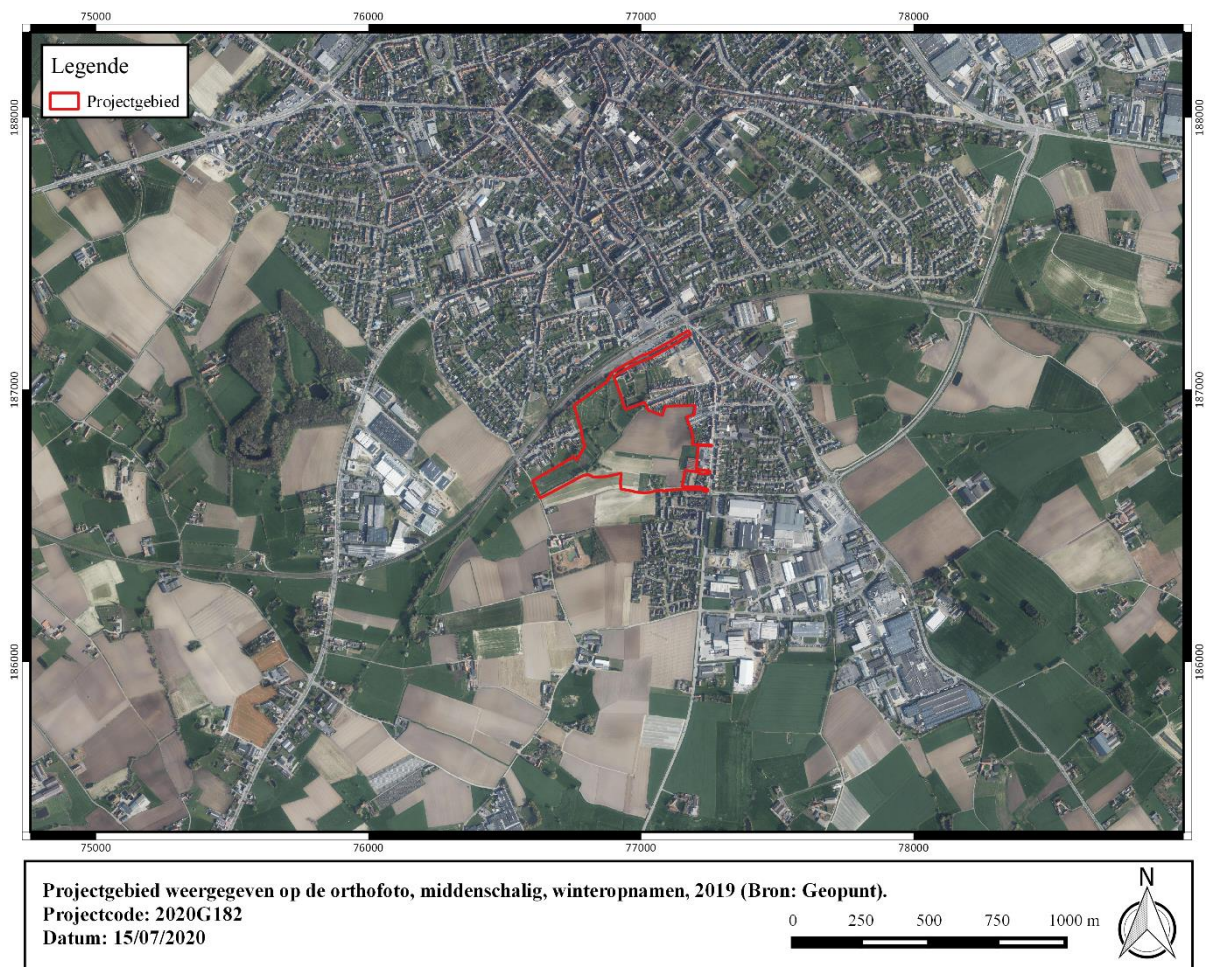
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Tielt, in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied is omsloten door de spoorweg en Blekerijstraat ten noorden, de Bedevaartstraat ten oosten, de Geluwestraat ten zuiden en de Abeelestraat en Huffeselestraat ten westen. Doorheen het plangebied loop de Marialoopbeek. Het plangebied sluit aan bij het zuidelijke stadsweefsel van Tielt. De stadskern (Markt) situeert zich ca. 1,3 km ten noorden.

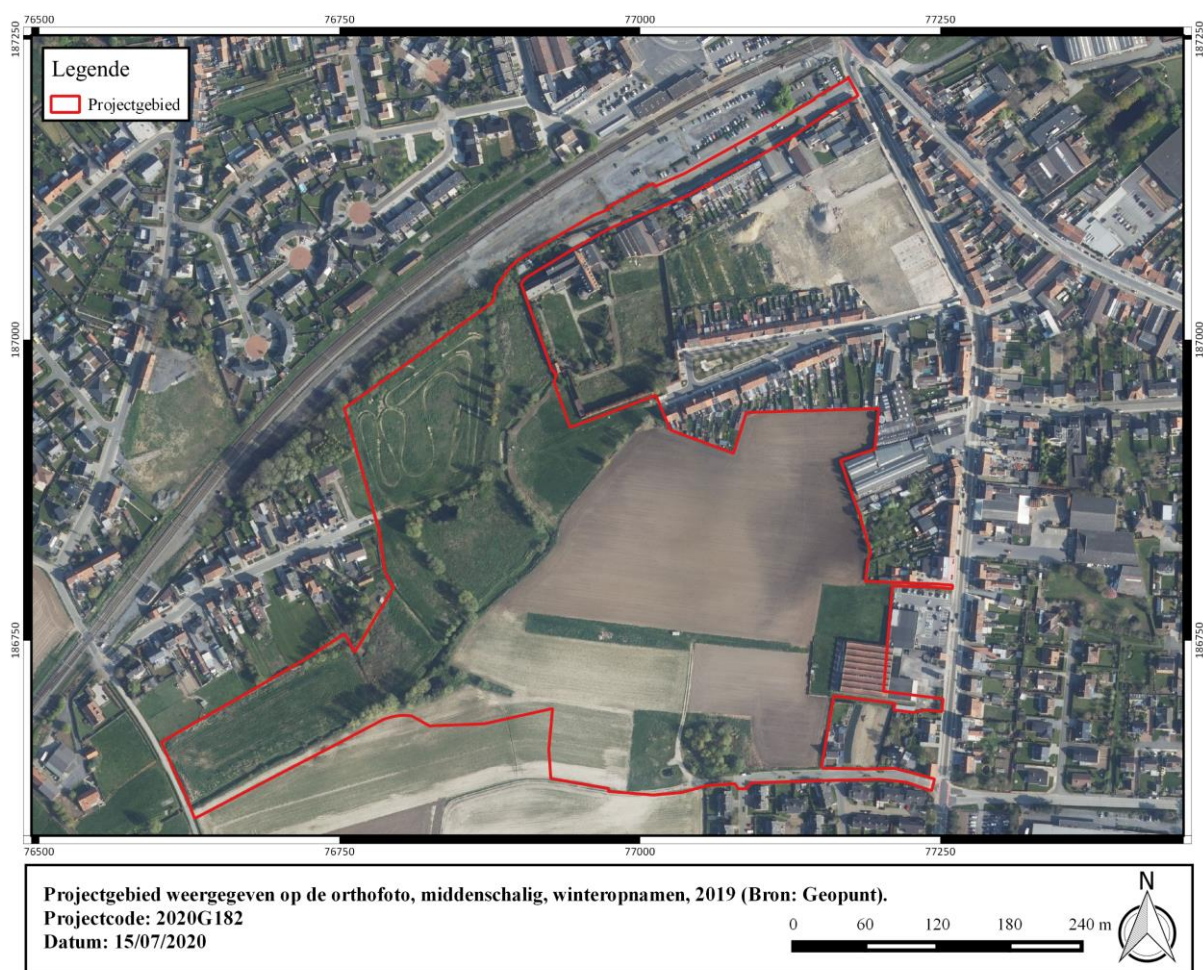
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 15,04 hectare.

Het terrein is deels in gebruik als weiland, deels als akkerland. Voornamelijk langsheen de Marialoopbeek is het terrein in gebruik als weiland. Deze alluviale gronden zijn immers minder geschikt voor landbouwdoeleinden. Het terrein wordt aangesneden door een aantal percelleringsgreppels. Binnen de projectgrenzen situeren zich 3 vijvers. In het zuidwestelijk deel van het terrein situeert zich een vijver met een oppervlakte van ca. 500 m², in het zuidelijk deel situeert zich een vijver met een oppervlakte van ca. 90 m² en in het noordwestelijk deel situeert zich een vijver met een oppervlakte van ca. 450 m². Vooral ten westen van de Marialoopbeek komen een aantal bomenrijen voor. Het noordelijk segment van het plangebied valt samen met de Blekerijstraat, verharde parking en bebouwing. In het oostelijk deel van het plangebied, ter hoogte van Bedevaartstraat 107, situeert zich een winkelgebouw met een gecombineerde footprint van ca. 2890 m². Ten oosten van deze winkel situeert zich een verharde parking. Het zuidelijk deel van het plangebied valt samen met de Geluwestraat.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De omgevingsaanvraag beoogt het verkavelen van gronden en het uitvoeren van infrastructuurwerken ten behoeve van het aanleggen van de verkaveling Tielt Zuid. Het verkavelingsdossier is opgedeeld in 2 delen, Tielt Zuid A en Tielt Zuid B. Beide delen dienen samen behandeld te worden binnen één archeologienota.

De verkaveling Tielt Zuid A bestaat uit 3 loten voor appartementsbouw en is gelegen langs noordzijde van de Marialoopbeek. Er worden in totaal 80 appartementen voorzien in blok A, B en C. De verkaveling Tielt Zuid B, gelegen langs zuidzijde van de Marialoopbeek, bestaat uit 126 loten voor ééngezinswoningen, 4 loten voor stapelwoningen en 4 loten voor appartementsbouw. In totaal worden er 125 ééngezinswoningen, 8 stapelwoningen en 112 appartementen gerealiseerd binnen Tielt Zuid B. De volledige verkaveling (A+B) bestaat bijgevolg uit 326 woonentiteiten.

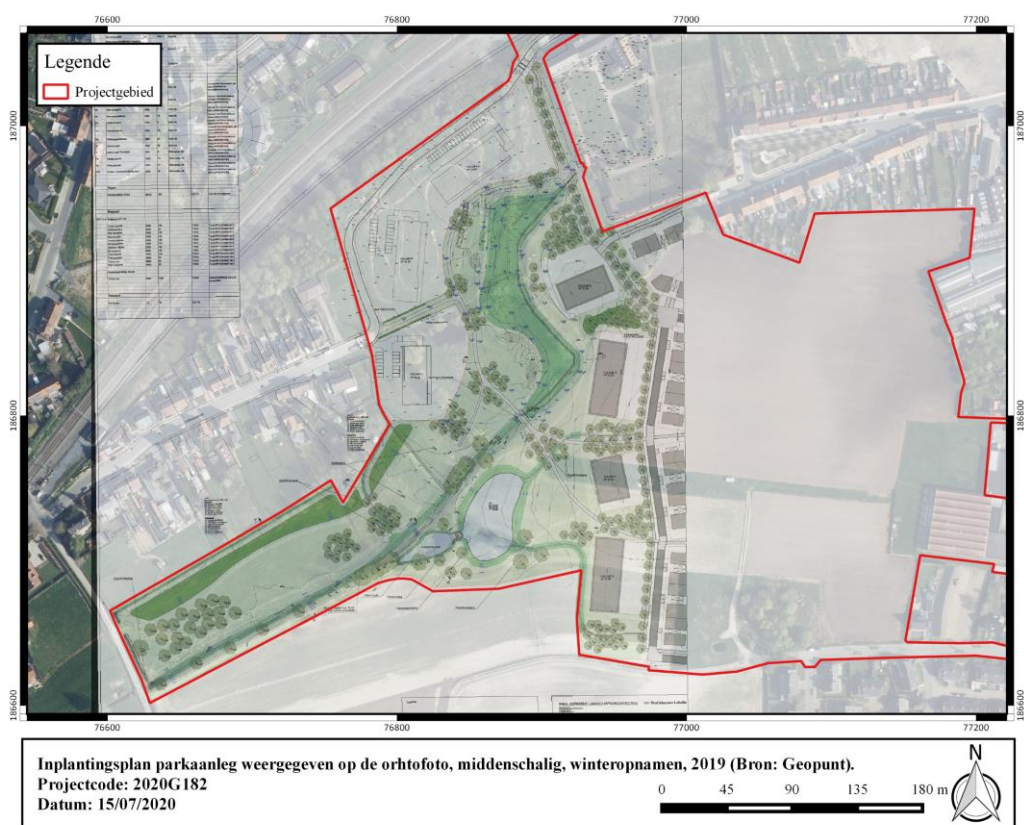
De Blekerijstraat wordt voorzien van een nieuwe riolering in het kader van een globaal rioleringsdossier van Aquafin betreffende de stationsomgeving. De Blekerijstraat wordt heraangelegd, rekening houdende dat het in de toekomst dienst zal doen als toegangsweg tot de verkaveling. De Geluwestraat wordt voorzien van een nieuwe topklaag, alsook worden bestaande verkeersremmers verwijderd gezien deze straat een hoofdontsluiting zal vormen voor de ontwikkeling Tielt Zuid B.

Conform de code van goede praktijk wordt een volledig gescheiden rioleringssysteem ontworpen binnen de verkaveling. De rijweg in de verkaveling wordt aangelegd in een tweelaagse bitumineuze verharding welke begrensd wordt door een ter plaatse vervaardigde kantstrook type IIE1. Doorheen de verkaveling wordt een fiets- en wandelpad voorzien in cementbetonverharding.

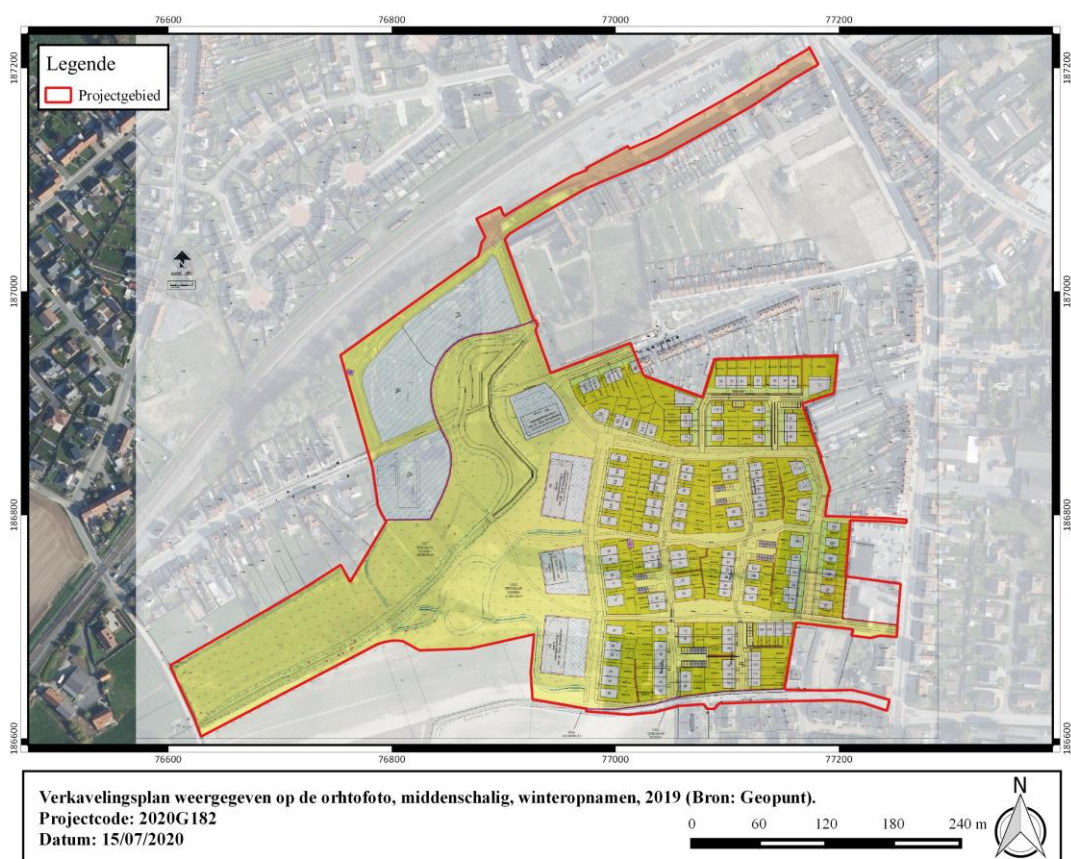
De open ruimte rond de Marialoopbeek wordt aangelegd als een park met een oppervlakte van 5,5 ha (exclusief bebouwingen) die toegankelijk is vanaf de Blekerijstraat, Dertig Zilverlingenstraat, Bedevaartstraat, Abeelstraat en Huffeselestraat. De Marialoopbeek wordt met een maximaal zacht profiel heraangelegd. Dit wil zeggen dat de steile oever vervangen wordt door zachte hellingen, ook waar mogelijk rondom het recent aangelegde bufferbekken. Dit verhoogt het veiligheidsgevoel en laat toe aan de bezoeker om dichterbij het water te komen. De bedding van de Marialoopbeek wordt vanaf de recent gebouwde uitstroomconstructie aangelegd met halfgerold grind van een groot kaliber (d30/80 mm) dat wegspoelen van de zand-leemgrond voorkomt, er worden geen oeverbeschoeiing voorzien. De woningen worden ingeplant in 4 cluster die van elkaar gescheiden worden door gebieden die als uitlopers van het park worden aangelegd. Deze ruimten worden als parkjes aangelegd en zijn voorzien van speeltoestellen. De paden doorheen deze ruimte geven een directe verbinding voor fietsers en voetgangers tot het park.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg dient uitgegaan te worden van een integrale verstoring van het terrein.

Figuur 5: Inplantingsplan parkaanleg weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Verkavelingsplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden, zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Egem (Formatie van Tielt).
Quartair	Type 1, 1a
Bodemtypes	Pdp, Eep, Pep(o), Pcc, Pbc, Ldc, OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	28.0 – 35.0 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Benedenleie.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

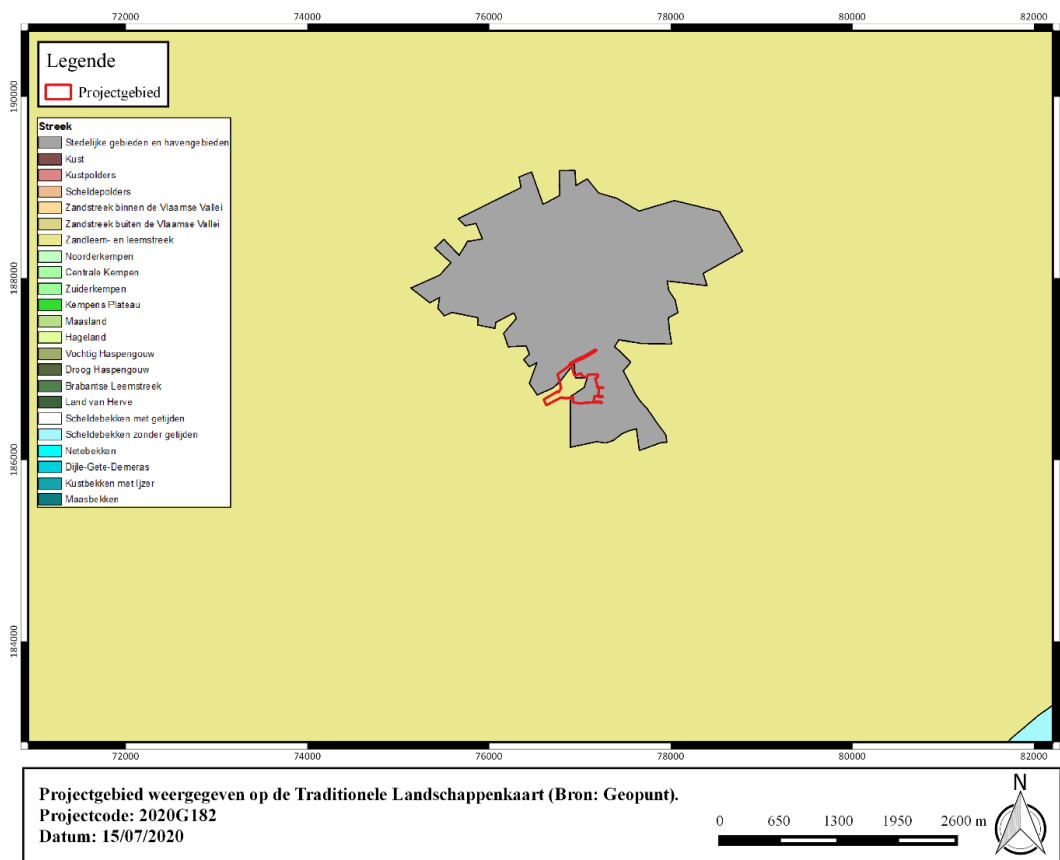
Het plangebied is deels gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden, deels in de zandleem- en leemstreek.

Het plangebied is gelegen ter hoogte van de cuesta van Tiel. Deze cuesta vormt een brede zwakke noordwaarts hellende rug die ten noorden aansluit bij de depressie van Poeke-Blauwhuis maar zuidwaarts plots afgebroken wordt door het steile cuestafront waarop Aarsele, Tiel, Pittem en Koolskamp gelegen zijn. Dit cuestafront bereikt hoogtes tot ca. 50 m TAW en is ontwikkeld in de min of meer zandige klei van Anderlecht (klei van Pittem en de lokaal ontwikkelde klei van Merelbeke).

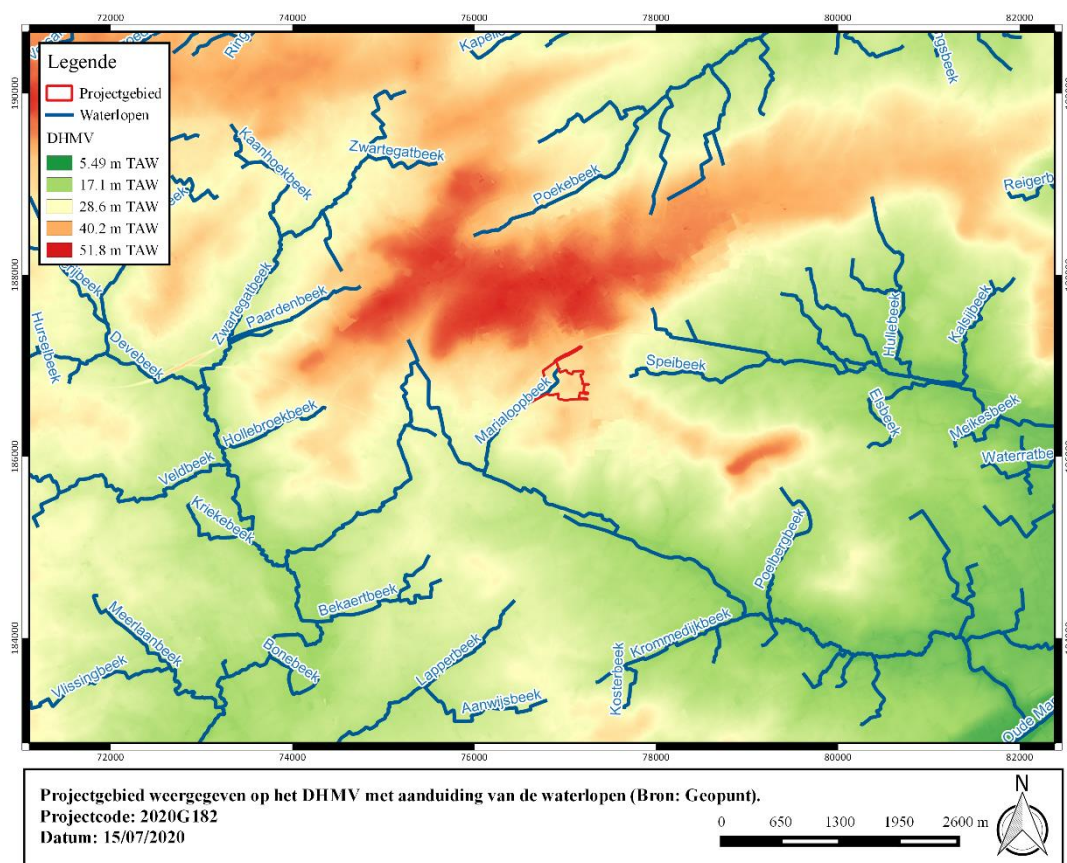
Het plangebied is gelegen op de zuidwestelijke helling van een zuidelijke uitloper van de voornoemde cuesta. Centraal wordt het terrein ingesneden door de zuidwest-noordoost georiënteerde beekvallei van de Marialoopbeek die ca. 900 meter ten zuiden uitloopt in de Krommedijkbeek. Op het lokaal hoogtemodel is te zien dat zich ter hoogte van het zuidelijk terreindeel oorspronkelijk vermoedelijk een zijtak van de Marialoopbeek situeerde. Het terrein is gelegen op een hoogte van ca. 28.0 – 35.0 m TAW waarbij het terrein afloopt richting de Marialoopbeek en de oorspronkelijke zijtak van de Marialoopbeek langsheen de zuidelijke perceelsgrens.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Liebekken, deelbekken Benedenleie.

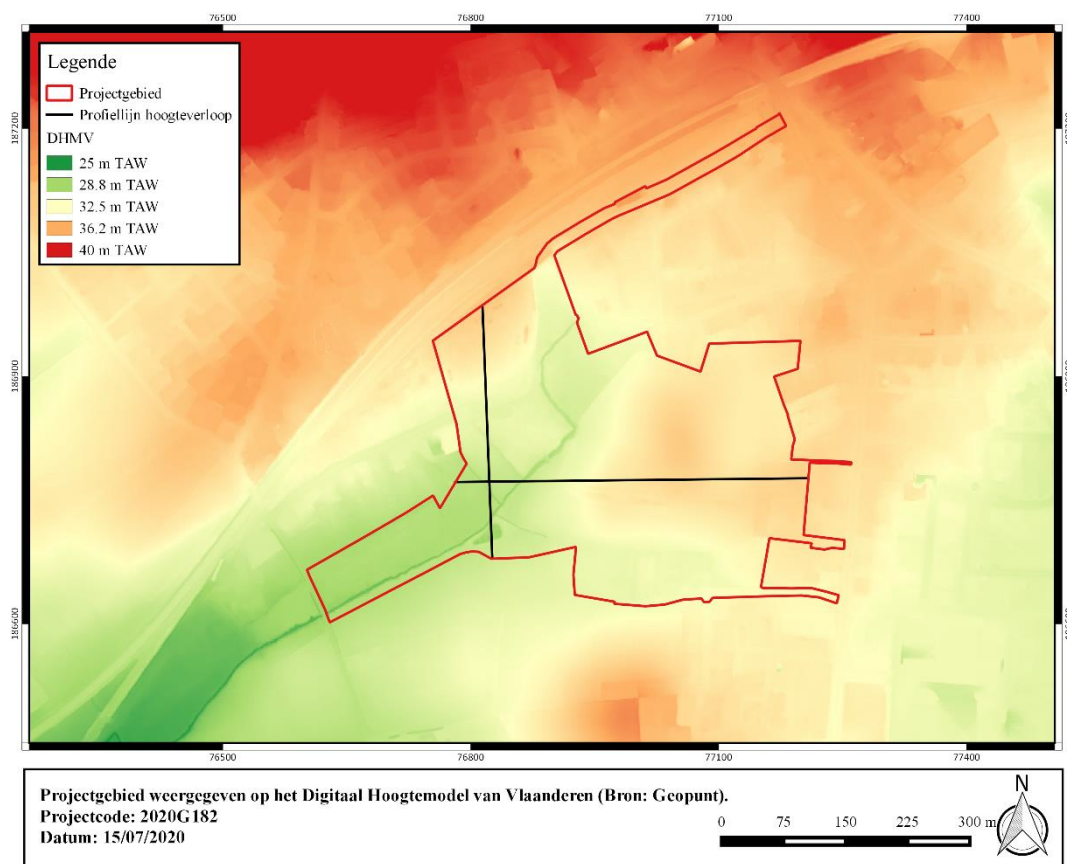
Het landschappelijk kader, op een hoger gelegen terrein langsheen de beekvallei van de Marialoopbeek, moet een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

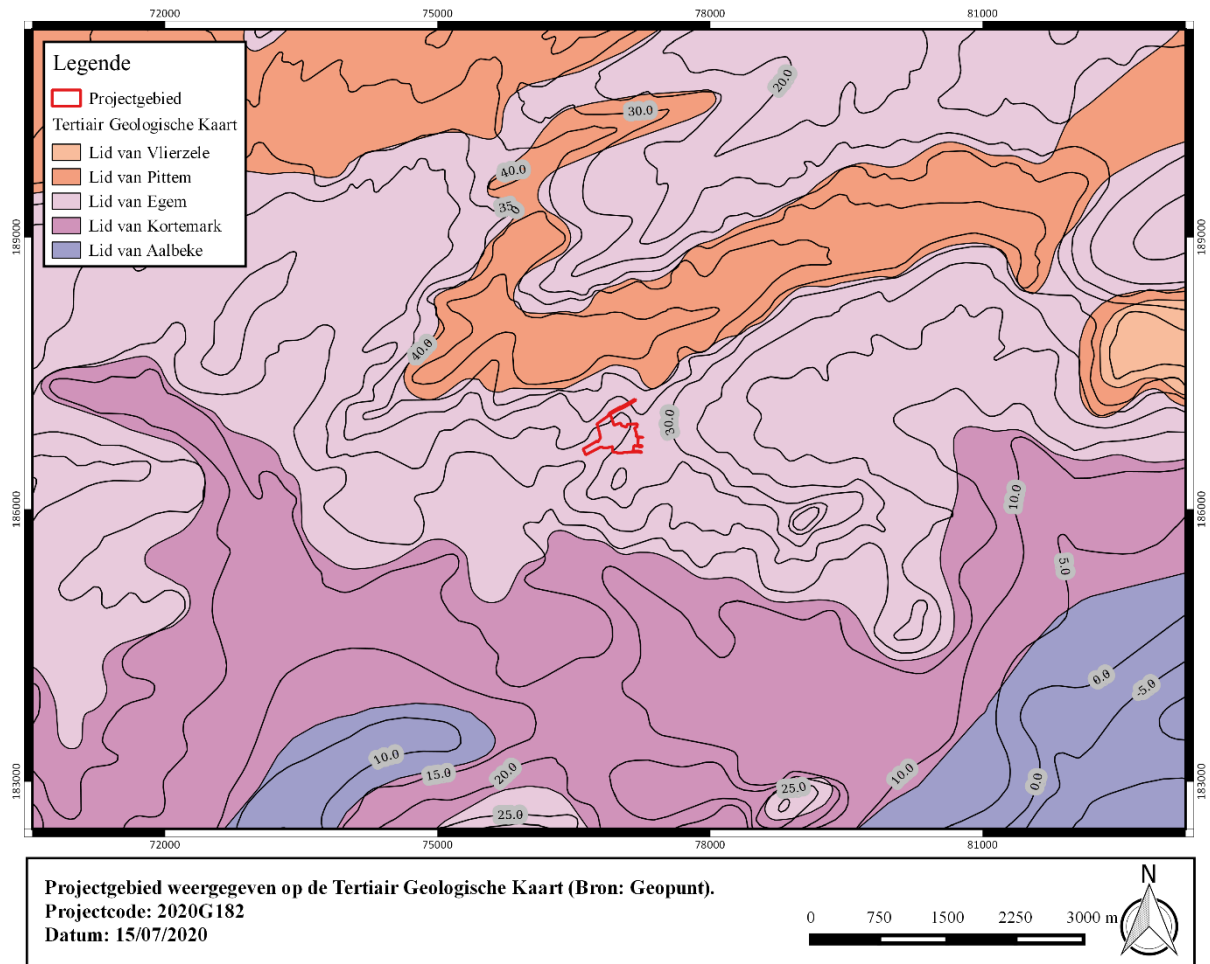

Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem (Formatie van Tielt)**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het Lid van Egem bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

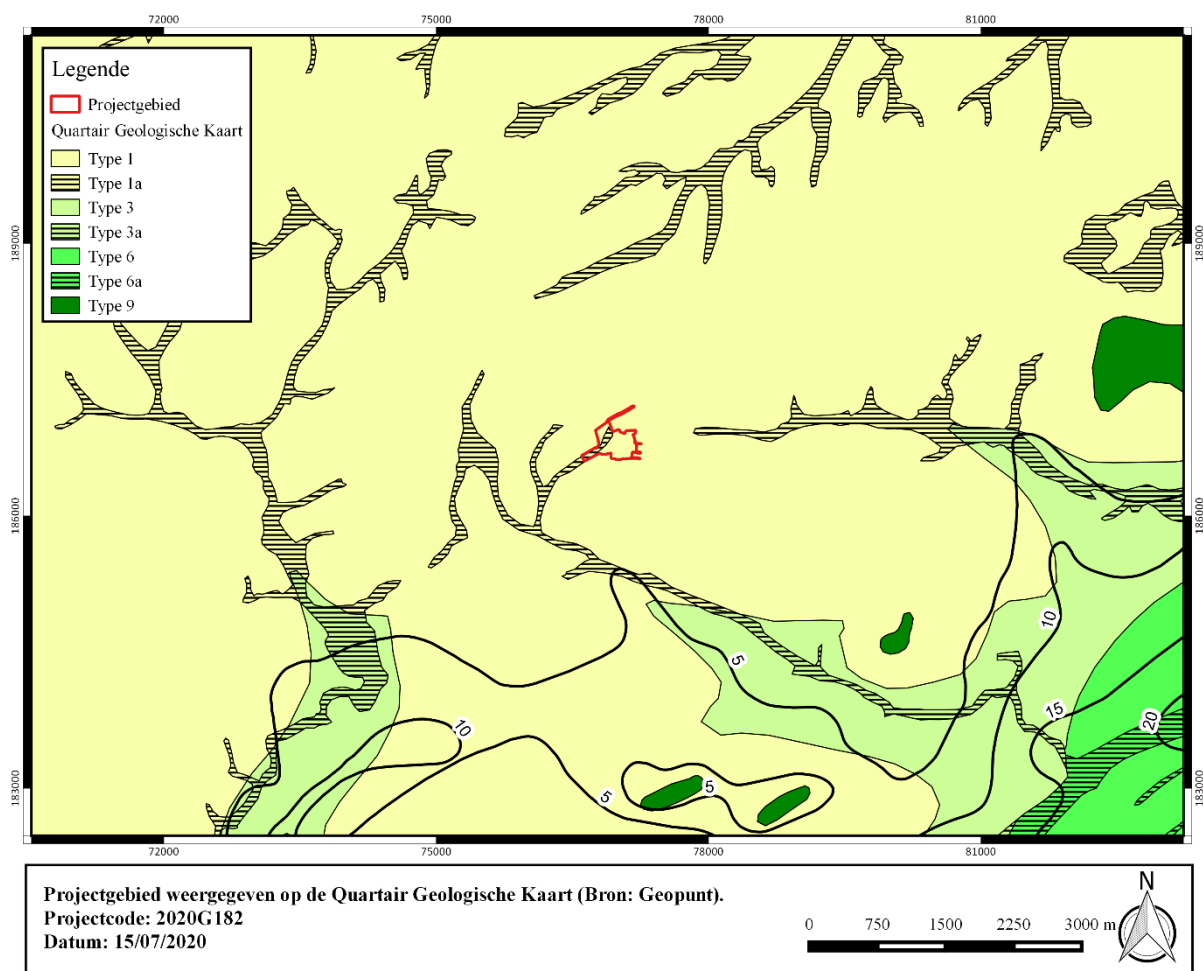
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

De zone langsheen de Marialoopbeek staat gekarteerd als **Type 1a**. Het **Type 1a** bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Deze fluviatiele afzetting is mogelijk aanwezig. Hierboven is een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen aanwezig (zand tot zandleem). Deze eolische afzetting kan hellingsafzettingen van het Quartair bevatten en kan mogelijks afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen

De bodemkaart geeft op de flanken van de beek een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem weer. Ter hoogte van de beekvallei zelf dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van profielloze hydromorfe bodems.

Het bodemtype **Pdp** is een matig natte licht zandleembodem zonder profiel. De bodem is voornamelijk opgebouwd uit colluviaal materiaal. De bovengrond is donker grijsbruin en gaat over in bruingrijs met roestverschijnselen, beginnende tussen 40 en 60 cm. Het materiaal is bleekgrijs met fijne roestvlekjes dieper dan 70 cm.

Het bodemtype **Eep** is een sterk gleyige kleibodem zonder profiel.

Het bodemtype **Pep(o)** is een natte licht zandleembodem zonder profiel met sterke antropogene invloed. De bouwvoor is donkerbruin tot donker grijsbruin met roestverschijnselen. Het materiaal wordt bruingrijs en sterk roestig vanaf 25 cm. Tussen 40 en 55 cm wordt het grijs en is het profiel fijn gelaagd met afwisselende zandige en kleiige laagjes. Het volledig gereduceerd materiaal situeert zich op ongeveer 100 cm diepte. De sterk antropogene invloed slaat op gronden die aangerijkt zijn met aangebrachte Tertiaire klei.

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

Het bodemtype **Pbc** is een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De Ap is 25-50 cm dik, matig humeus en donker grijsbruin. De textuur B komt voor tussen 90 en 120 cm diepte en is verbrokkeld. Roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120 cm.

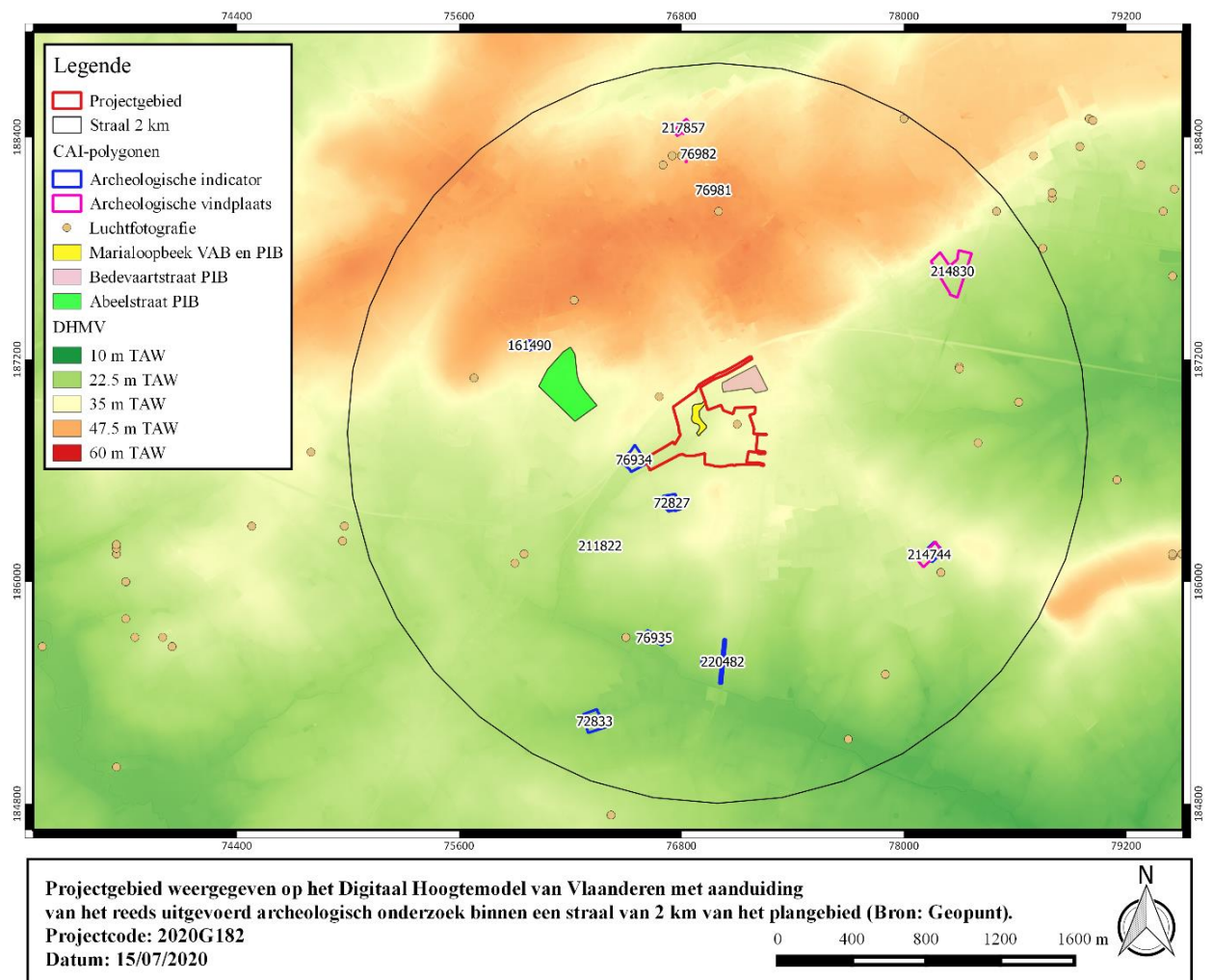
Het bodemtype **Ldc** is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is donker grijsbruin en onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokkeld, sterk gevlekte en door oxidoreductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Het materiaal wordt soms zwaarder of zandiger in de diepte. Op wisselende diepte komt dikwijls het Tertiair substraat voor. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

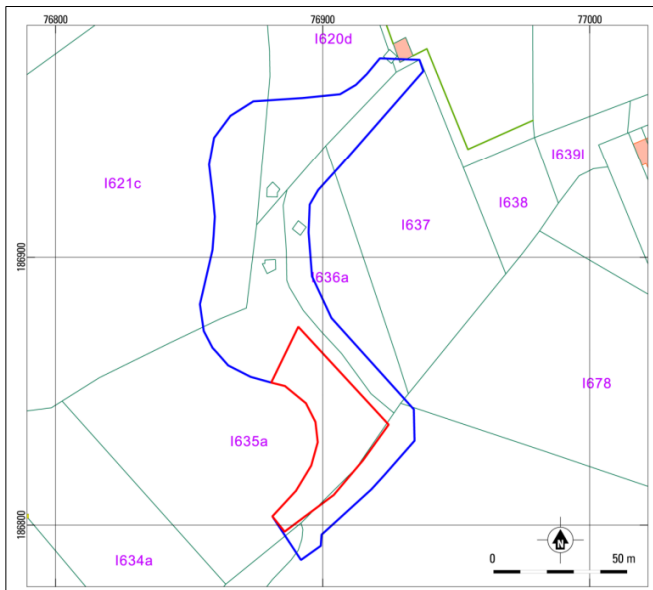
1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van het reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen een straal van 2 km van het plangebied (Bron: Geopunt).

Centraal binnen het plangebied is in 2019 een zone van ruim 7000 m² reeds onderzocht door VUHbs Archeologie. In het zuidelijk terreindeel (ca. 1360 m²) is een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd.

Figuur 16: Contour projectgebied onderzoek Mariabeek Tielt in blauw en de zone van het archeologisch booronderzoek in rood (Bron: Hebinck, Binck, 2019, fig. 1.2).

Het landschappelijk bodemonderzoek had aangetoond dat de bodemopbouw binnen het plangebied een zekere complexiteit vertoonde. Er kon een onderscheid gemaakt worden in de flanken van de beekvallei (dalwand) in het noorden en de alluviale vlakte in het zuiden. Op de flank bestaat de bodem uit een antropogeen ophogingspakket die een tardiglaciale eolische afzetting afdekt. Hier was slechts een deel van de natuurlijke bodem bewaard, waardoor resten van steentijdsites niet meer verwacht werden. In de alluviale vlakte echter was er sprake van tardiglaciale, alluviale afzettingen die zijn afgedekt door holocene alluviale afzettingen. In de top van de tardiglaciale afzettingen was een goed bewaarde begraven bodem waargenomen.³ Het daaropvolgende verkennend archeologisch booronderzoek heeft geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een steentijdvindplaats.

Bij het hierop volgende proefsleuvenonderzoek zijn geen vondsten gedaan en zijn slechts twee greppels aangetroffen die beiden dateren uit de nieuwe of de nieuwste tijd. Vermoedelijk betreft het relatief recente perceelsgreppels. Uit de proefsleuven bleek dat er in het zuidelijk terreindeel een recent ophogingspakket was aangebracht op de holocene alluviale afzettingen van de Marialoopbeek. Uit de bodemopbouw bleek dat een deel van het onderzoeksgebied voorafgaand aan het aanbrengen van het ophogingspakket grondwaterstanden tot bijna aan het oorspronkelijk maaiveld kende, waaruit kan geconcludeerd worden dat deze zone minder aantrekkelijk zal geweest zijn voor bewoning. De iets hoger gelegen gronden op de dalwand zullen hiervoor geschikter geweest zijn. De bodem op de dalwand bestond uit een ca. 40 cm dikke, geroerde toplaag van licht bruinigrijze, lichte zandleem. Hieronder situeert zich een egaalbruin pakket lichte zandleem. Er was geen duidelijke B-horizont te zien.⁴

Iets ten oosten van het plangebied werd in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA aan de Bedevaartstraat. Bij dit onderzoek werd een percelleringsgreppel gelokaliseerd. Uit de met colluvium opgevulde depressie kon een gepolijste bijl uit het

³ Vergauwe, R. & Laloo, P. 2017.

⁴ Hebinck, Binck, 2019

neolithicum gerecupereerd worden. Verder werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen.⁵

Iets meer ten westen van het plangebied is in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Abeelstraat. De resultaten van dit onderzoek zijn nog niet opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Binnen het plangebied werden naast een vermoedelijk ex situ Romeins bouwmateriaalfragment, voornamelijk sporen uit de Nieuwste Tijd aangetroffen. Het gaat hierbij om enkele perceelsgrachten, kuilen en een oud wegtracé dat teruggaat op de vroegere loop van de Meulebekesteeweg. Daarnaast bleken de centrale gronden sterk opgehoogd gedurende de 20ste eeuw in functie van het nivelleren van het terrein.⁶

Op de questarug, tegen het centrum van Tielt, wijzen de waarnemingen erop dat het centrum reeds tijdens de Romeinse periode was bewoond. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied, ten zuiden van de steilrand werden eveneens de sporen van een bijgebouw uit de metaaltijden herkend. Op basis van cartografische indicatoren zijn eveneens een aantal laatmiddeleeuwse sites met walgracht opgenomen in de CAI. De gekende vindplaatsen en indicatoren wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving van het onderzoeksgebied sinds het neolithicum op de questarug en ten zuiden ervan.

I. Archeologische vindplaatsen

76979	Opgraving (2005); NK: 15 meter Romeinse tijd: een randscherf van een mortarium Late middeleeuwen: verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele sporen (met o.a. aardewerk) die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van Tielt als stad. – waterleiding bestaande uit een uitgeholde boomstam en bakstenen – een vrij omvangrijke kuil met groene klei, veldstenen en dakpanfragmenten. Bron: De Gryse J. s.d.: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag).
76980	Opgraving (2005); NK: 15 meter Romeinse tijd: meer dan 12 Romeinse scherven net boven de natuurlijke bodem Late middeleeuwen: verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele muurrestanten Bron: De Gryse J. s.d.: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag).
76981	Opgraving (2005); NK: 15 meter Romeinse Tijd: enkele Romeinse scherven in kuil met bouwafval

⁵ Polfliet, B. e.a. 2019

⁶ Bartholomieux, B. 2016

	Late middeleeuwen: zandwinningskuil , alleenstaande afvalput, Romeinse scherven in deze afvalput Nieuwe tijd: enkele paalkuilen, sommigen ouders en sommigen jonger dan de 18de eeuw. Bron: De Gryse, J. s.d., 2005: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag)
76982	Opgraving (2005); NK: 15 meter Romeinse tijd: een 10-tal Romeinse scherven Middeleeuwen: bakstenen muur die behoorde tot de lakenhalle, 1 paalkuil en een brandlaag 17de eeuw: smalle bakstenen constructie als berscherming van een loden leiding. 18de eeuw: resten van vier gevangenisellen van het schepenhuis:stadhuis Bron: De Gryse, J. s.d., 2005: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag)
214744	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht - tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de walgracht aangesneden, een loopoppervlak binnen de grachten, en enkele kuilen/ paalkuilen. Buiten de gracht werden eveneens greppels en een mogelijke waterput aangetroffen Bron: Vanden Borre J., Swaelens C., Woltinge I. 2016: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Tielt, Wakkensesteenweg, BAAC Vlaanderen rapport 194, Gent.
214830	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter Metaaltijden: vierpostenspieker Volle middeleeuwen: een ruim aantal fragmenten volmiddeleeuws aardewerk in een donderbruinig zandlemig pakket Onbepaald: enkele greppels en grachtfragmenten
217857	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Greppel die het terrein in ZW-NO richting (haaks op de toenmalige Bruggestraat) doorkruist. Het terrein behoorde toen tot de suburbane periferie van de sterk ontwikkelde volmiddeleeuwse kern van Tielt - Uit deze periode stamt een algemene ophoging van het terrein. Het sporenbeeld bestaat voorlopig vooral uit kuilen met een uiteenlopende functionele interpretatie: ontginningskuilen, mestkuilen, kuilen met opvallende pakketten verbrand bouwpuin die wijzen op aanwezigheid van

	gebouwen in deze 2de occupatiefase. Een fundering met haakse hoek, ten N van recente kelders kan mogelijk met deze bebouwing in verband worden gebracht. Nieuwe tijd: Occupatiefase in verband te brengen met deel van het Grauwzustersklooster en kloostertuin die binnen projectgebied gelegen was. Gekenmerkt door algemene ophoging van het terrein. Aanwezigheid van klooster aangetoond door enkele rijke afvalkuilen, restanten van de verdere structurele (her)inrichting van het terrein zoals een netwerk aan afvoer- en drainagegoten en een erg fragmentair bewaarde muur (deel van een nis of apsis in de zijmuur van de kapel van het klooster?). De afvalkuilen hadden een rijke inhoud met een indrukwekkende aardewerkcollectie en grote hoeveelheden keuken- en tafelafval (dierlijk bot, oesters en visbot) - Fase van grootschalige herinrichting en nivellering van het terrein na het verlaten van het klooster. Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/5198 (BAAC)
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72825	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72827	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72833	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
76934	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
76935	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve

Veldprospecties

161490	Veldprospectie (1990), NK: 150 meter
--------	--------------------------------------

	Neolithicum: geen bijkomende specificatie over aantal vondsten of aard van de vondsten Bron: Calmeyn D. 1994, de prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tiel 25/4, 142-200
--	---

Metaaldetectie

211822	Metaaldetectie (2016); NK: 15 meter 18^e eeuw: knoop
220482	Metaaldetectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Franse rekenpenning 19^e eeuw: munten 20^e eeuw: munten, kogelpunten, musketkogels
220644	Metaaldetectie; NK: 15 meter 20^e eeuw: munten, kogelpunten, hulzen

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Tielt heeft zich ontwikkeld op een 50 meter hoge kustareug die zich over Vinkt, Aarsele, Tielt, Pittem, Egem en Koolskamp uitstrekt. Dat deze streek al tijdens de prehistorie bewoond was, blijkt uit de vondst van neolithisch materiaal. Dirk Calmeyn kon sedert begin 1990 een 5000-tal silexfragmenten verzamelen door systematische veldprospectie. Hun vindplaatsen liggen vaak op droge verhevenheden in de nabijheid van een bron of een beek. Hoewel deze bewoning zich hoogstwaarschijnlijk tijdens de metaalperiodes verderzette, zijn daarvan tot op heden geen sporen gekend.⁷ Bij een mechanische prospectie uit 2016 is een vierpostenspieker uit de ijzertijd gelokaliseerd.

In de onmiddellijke omgeving van Tielt zijn tevens sporen van menselijke aanwezigheid in de Gallo-Romeinse periode aangetroffen. Tijdens een opgravingscampagne in 2005 werden in het centrum een ruim aantal Romeinse scherven geattesteerd. De Tieltsse kustareug lag aan een (hypothetische) aftakking van de Romeinse weg Bavay-Velzeke. Dit diverticulum bereikt de Leie in Sint-Eloois-Vijve en zou de heuvels van Tielt-Pittem doorsneden hebben. Etienne Cools stelt Tielt als één van de vooruitgeschoven posten van de Romeinse kustverdediging voorop.⁸

De Franken kozen voor de ontginning of het opnieuw in gebruik nemen van het natuurlandschap vooral droge en gemakkelijk te bewerken gronden uit. Vanaf de 12de eeuw krijgen die gronden vaak de naam kouters. Zo ontstond, langs de Poekebeek, de Rijkegemkouter, het eerste stukje Tielts grondgebied dat in geschreven bronnen voorkomt.

De Sint-Pieterskerk, te dateren in de vroege 12de eeuw, is de hoofdkerk van de oudste bewoningskern. Het toponiem Kromme Wal in de onmiddellijke nabijheid van de kerk verwijst in een volmiddeleeuwse context naar een motteversterking. De burcht moet onder en ten noorden van de Sint-Pieterskerk gesitueerd worden, nl. tussen de Kromme Wal en de Bruggestraat. In 1105 is er voor het eerst melding van een *villa quae dicitur Tilitum*. In 1105 bestond er dus een *villa*-domein, in handen van Robrecht, een feodale heer. Op zijn domein stond een kerk waar men synode mocht houden. De Tieltsse woonkern profileerde zich steeds scherper als stedelijke entiteit. Het gebied waarop de stad ontstond was in handen van de graaf. Vanaf de 13de eeuw ging de woonconcentratie steeds meer stedelijke functies uitoefenen en werden er met de instemming en de hulp van de gravin stedelijke instellingen gesticht en gebouwen van openbaar nut opgetrokken. In 1275 wordt Tielt uitdrukkelijk stad genoemd.

De verwoestingen die de Gentenaren in 1381 aanrichtten, betekenden een aderlating voor de Tieltsse archieven. Weinig authentieke documenten van voor die datum bleven bewaard. De schaarse sporen laten desalniettemin toe de evolutie van het stadscentrum te ontwaren. De oudste attestaties van Tieltsse straatnamen vinden we in 13de- en 14de- eeuwse charters. Het betreft de Markt (1275), de Hoogstraat (1365), het Kalverstraatje (1365), de Kortrijkstraat (1366), de Kromme Wal (1390) en de Hulst (1393). Er zijn op heden geen aanwijzingen aangetroffen voor stadsmuren.⁹

Tielt fungeert in de 14de eeuw als bevoorradingscentrum voor de linnenweverij in het Mandelgebied. De vlas-en garenmarkt ontwikkelt zich tot één der belangrijkste van de streek. In de 15de eeuw geniet Tielt reeds van een zekere vermaardheid en in de loop van de 16de eeuw slaagt de stad er in om zich te profileren als een marktcentrum voor de regionale linnennijverheid. Het accent van de weefnijverheid verschuift naar de productie van vlas en het bleken en verhandelen van lijnwaad. De groei van de economie gaat gepaard met een toename

⁷ OSTYN, R. 1993: 10-11.

⁸ Op.cit., pp. 12-13.

⁹ Op.cit. pp. 13-17.

van het inwonersaantal tot ca. 2000-2500 inwoners. Omwille van plaatsgebrek wordt na goedkeuring door Keizer Karel in 1550 het Stoktgebied ten zuiden van de stad bij het schependom gevoegd. In 1565 krijgt de stad de toelating om een nieuwe blekerij te bouwen op de Stoktheide, Tielts eerste 'industriezone' waar zich naast vier steenovens ook vier molens bevinden.

Tot het midden van de 18de eeuw is Tielt slechts via enkele landwegen bereikbaar. In de tweede helft van de 18de eeuw worden tal van verbindingswegen aangelegd waardoor de ontsluiting van Tielt een feit is en de stad uit haar economisch isolement kan treden. Nadat reeds in 1765 een geplaveide weg door het Stoktveld is getrokken, krijgt de huidige Grote Hulststraat in 1788 een bestrating, waardoor een deel van Tielt-buiten ten oosten van het Stokt bij het schependom wordt gevoegd en de verbinding wordt gemaakt met toegangswegen vanuit Oostrozebeke, Meulebeke en Wakken. (huidige Bedevaartstraat en Gruuthusestraat).

In de loop van de 18de eeuw gaat het bevolkingscijfer stelselmatig omhoog. Enkel de graancrisis (1740) en het Frans-Oostenrijks oorlogsgeweld zorgen voor enige stagnatie in de economie en de demografie.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog wordt Tielt de hoofdstad van het zogenaamde Etappengebied der 4^e Armee. Heel wat fabrieksgebouwen worden door de bezetter benut als herstelplaats voor geschut, magazijn en manege.¹⁰

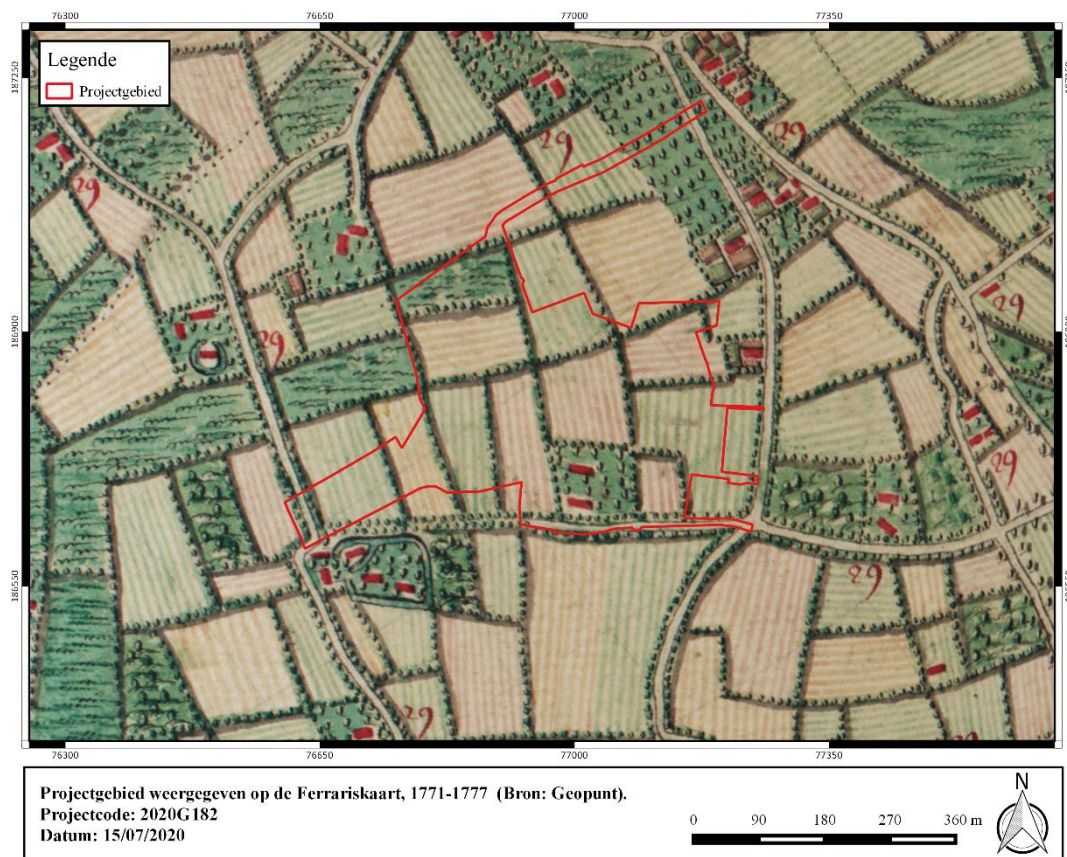
¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Tielt, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122112> (geraadpleegd op 16 juli 2020).

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het overgrote deel van het plangebied als akker. In het noordelijk deel van het plangebied is een groot weilandperceel weergegeven. Het noordelijk segment van het plangebied valt deels samen met een boomgaard die gelegen is langsheen de Bedevaartstraat. De enige bebouwing die zich binnen de projectgrenzen bevindt is een samenstel van twee woningen aan de Geluwestraat. Rond de gebouwen situeert zich een boomgaard. Op de Ferrariskaart is het verloop van de huidige Bedevaartstraat, Abeelstraat en Geluwestraat reeds duidelijk waar te nemen.

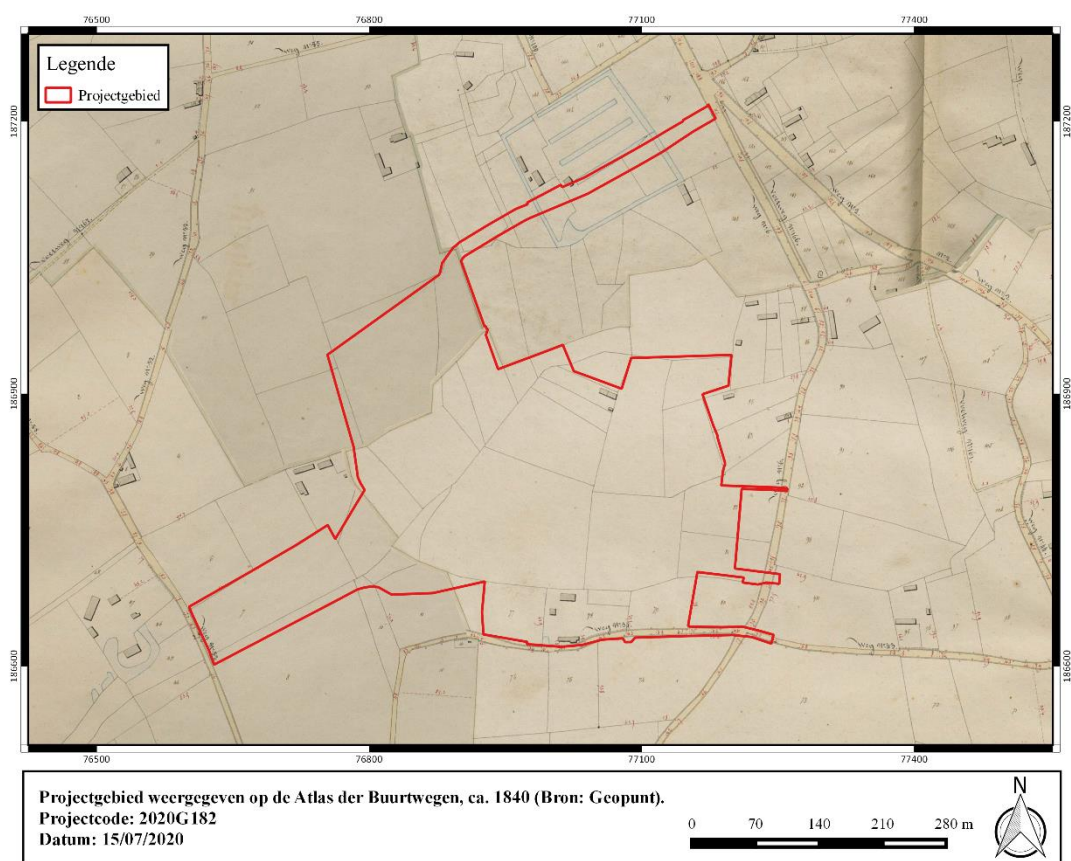
Op de Atlas der Buurtwegen is de bebouwing in het zuidelijk deel van het plangebied nog steeds weergegeven. Ook in het noordelijk deel van het plangebied is een gebouw aanwezig. Het noordelijk segment richting de Bedevaartstraat snijdt een bleekweide aan. Het geheel bestaat uit een vierkante gracht met daarbinnen 3 parallelle grachten en een drietal gebouwen. De Poppkaart geeft een gelijk beeld weer. Op de Vandermaelenkaart is het alluvium van de Marialoopbeek als weiland gekarteerd. Via reliëflijnen is duidelijk het dalend verloop richting de Marialoopbeek waar te nemen. De contour van de toekomstige spoorlijn is tevens duidelijk weergegeven.

De loopgravenkaart van 1917 geeft geen WO I-gerelateerde infrastructuur weer binnen de projectgrenzen. De bleekweide is niet langer zichtbaar. Langsheen de noordzijde van het plangebied is de spoorlijn 73 De Panne-Deinze waar te nemen. Deze spoorlijn is gerealiseerd in de periode 1853-1855. De topografische kaart van 1939 karteert het alluvium van de Marialoopbeek als weiland. Het gebouwencomplex in het zuidelijk deel van het plangebied, dat reeds op de Ferrariskaart was weergegeven, is nog steeds aanwezig. Het noordelijk segment richting de Bedevaartstraat snijdt een gebouw en een weg aan.

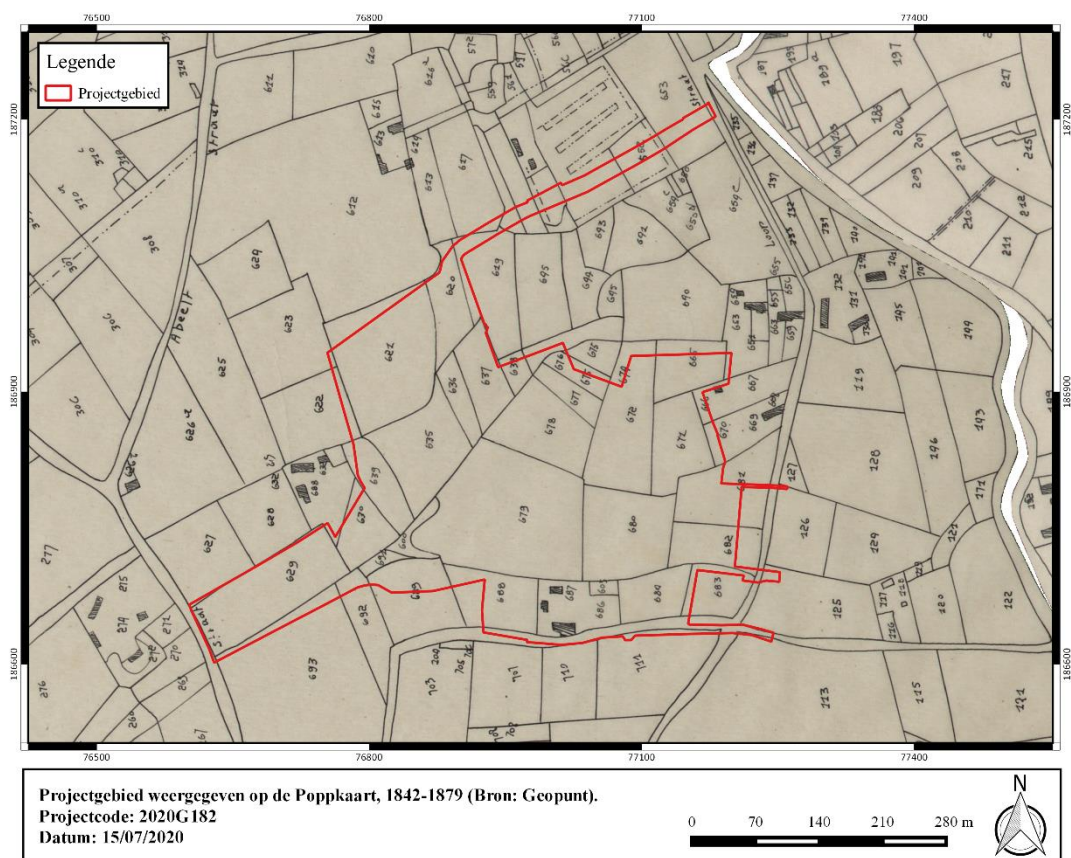

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

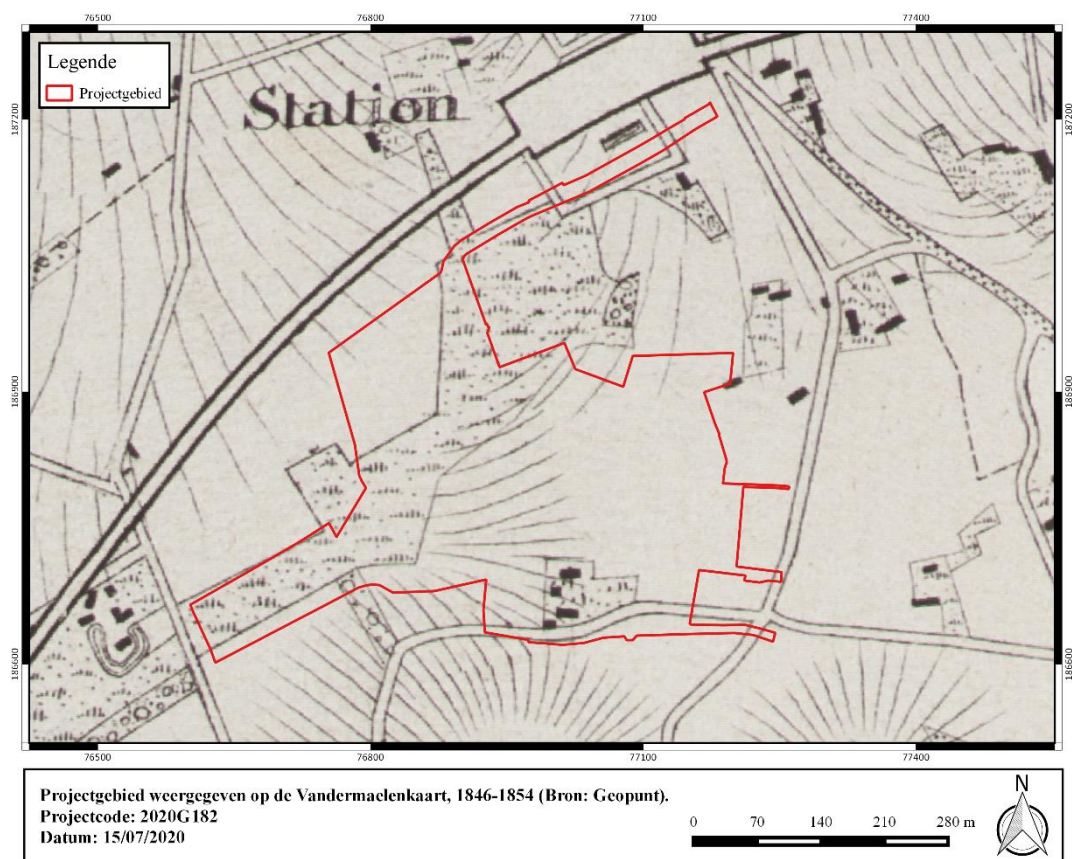

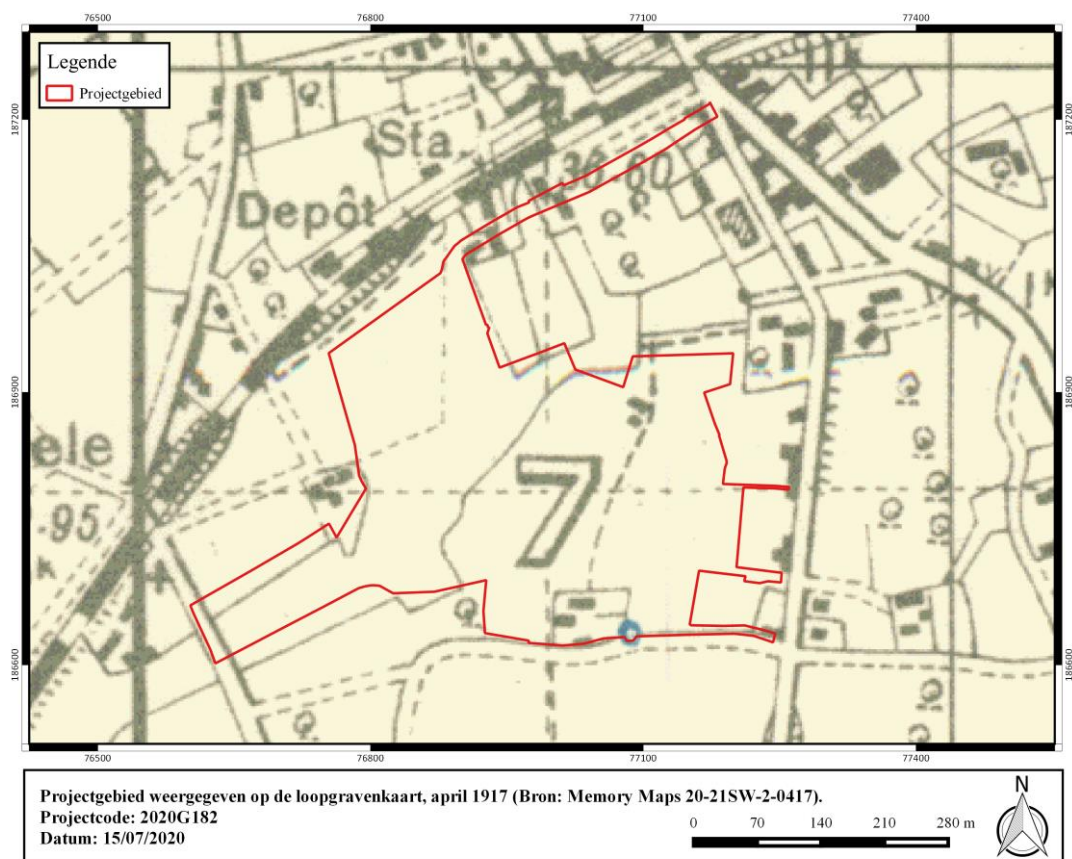
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

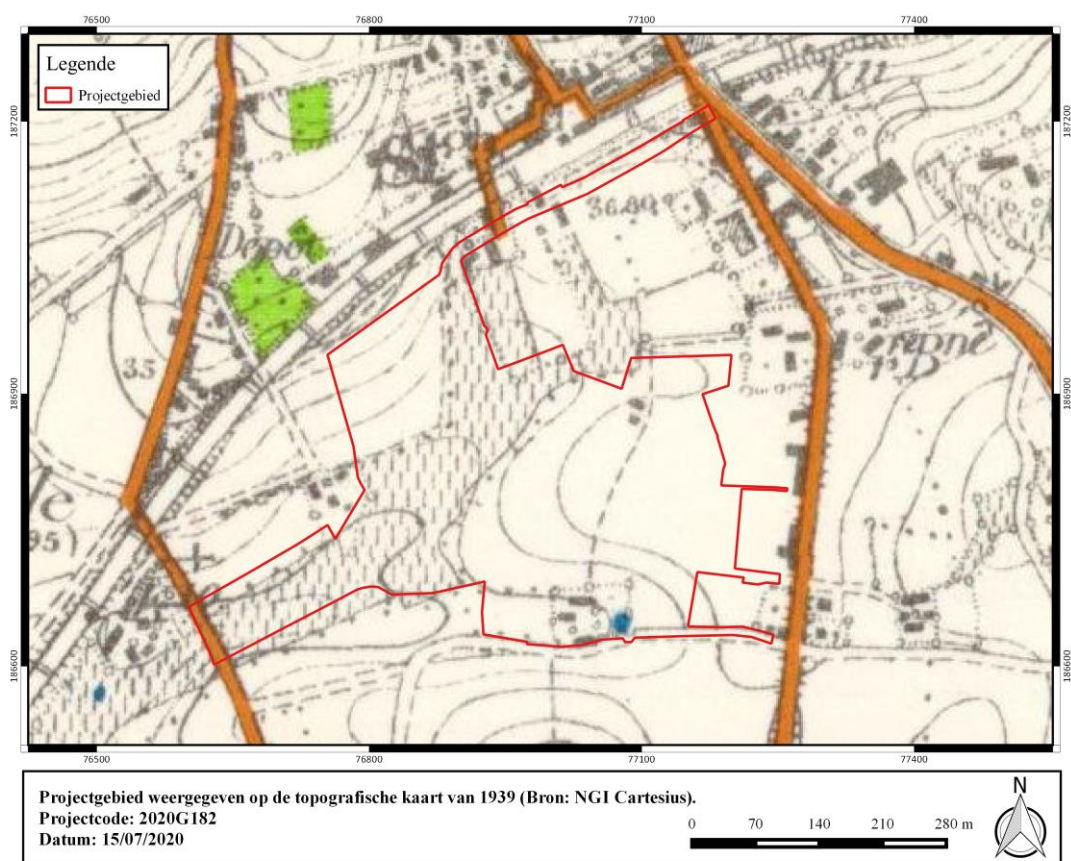

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, april 1917 (Bron: Memory Maps 20-21SW-2-0417).

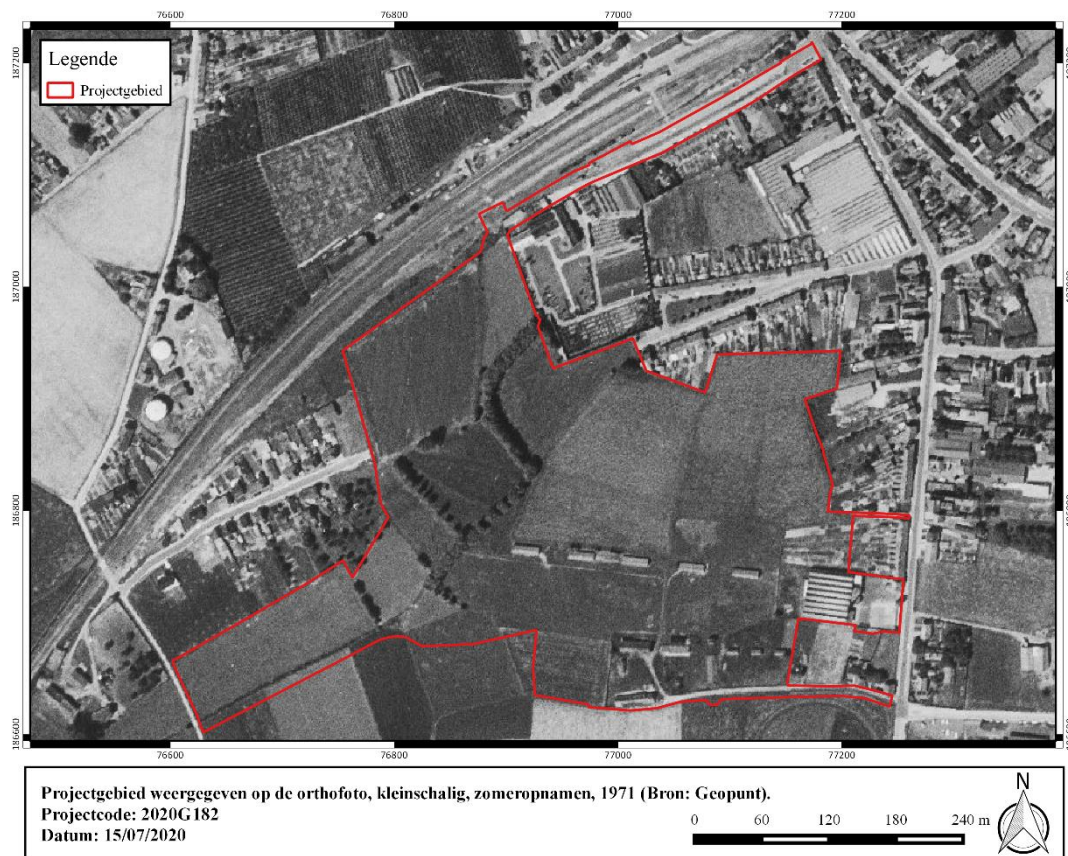

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1939 (NGI Cartesius).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

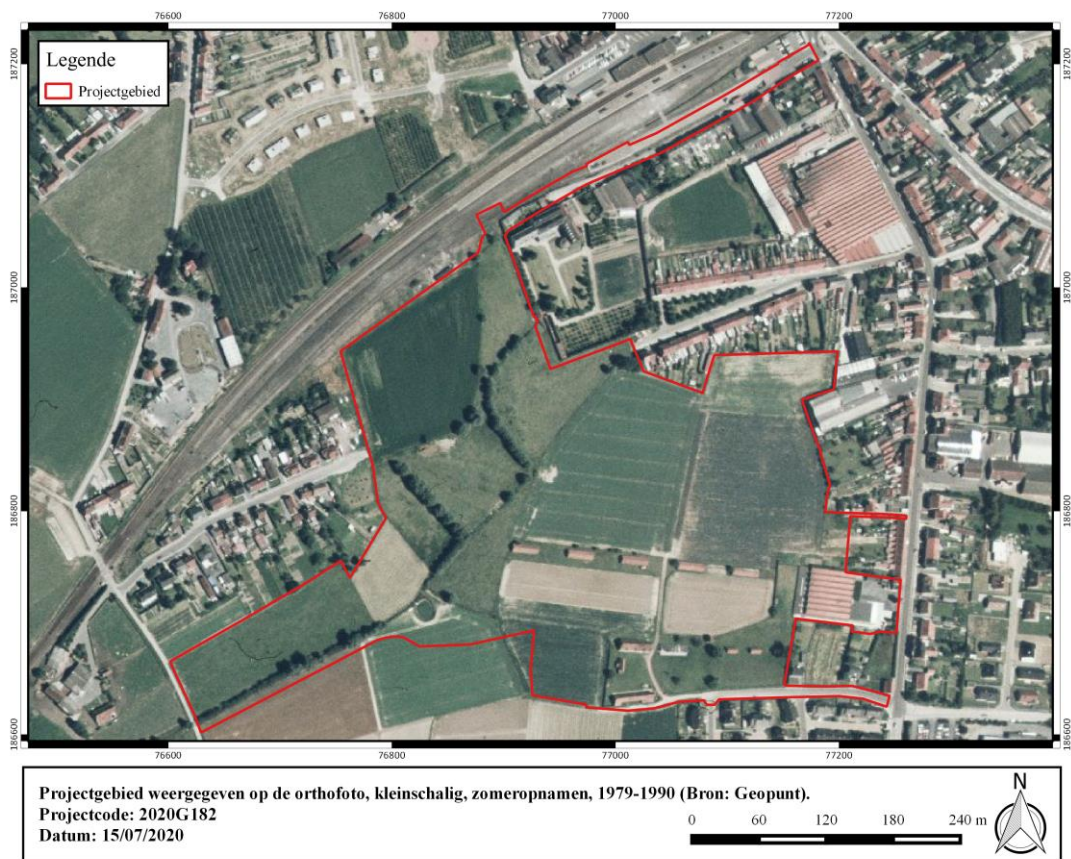
De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtfoto is het noordelijk traject richting de Bedevaartstraat bijna volledig verhard. In het meest westelijk deel van dit traject situeert zich een gebouw dat tot op heden aanwezig is. Langsheen de Bedevaartstraat situeert zich een winkelgebouw met bijgebouwen en parkeergelegenheid. In het zuidelijk deel van het plangebied, langsheen de Geluwestraat, is nog steeds het gebouwencomplex waar te nemen dat reeds op de Ferrariskaart is weergegeven (cfr.supr.)

In het centrale en zuidelijk deel van het plangebied zijn een ruim aantal rechthoekige gebouwen weergegeven die zich op eenzelfde lijn bevinden. Mogelijk zijn deze structuren in verband te brengen met het agrarisch gebruik van het terrein (hooischuren, stallen, opslagplaatsen). Deze gebouwen staan via een smalle landweg in verbinding met de Geluwestraat. In het zuidwestelijk deel van het plangebied situeert zich een vijver met een oppervlakte van ca. 275 m². Het terrein wordt doorsneden door een ruim aantal percelleringsgreppels. De hoger gelegen zones zijn in gebruik als akker. In het alluvium van de Marialoopbeek bestaat het terrein voornamelijk uit grasland. Ten noorden van de Marialoopbeek situeren zich tevens een aantal bomenrijen. Op de orthofoto van 2000-2003 zijn zowel de hoeve langsheen de Geluwebeek als de rechthoekige gebouwen ten noorden van de hoeve gesloopt. Het winkelgebouw en het gebouw aan de Blekerijstraat zijn wel nog aanwezig. De vijver in het zuidwestelijk deel van het plangebied is verruimd tot ca. 500 m². Ook in het zuidelijk deel van het projectgebied, ter hoogte van de voormalige hoeve is een vijver aanwezig. Deze laatste heeft een oppervlakte van ca. 90 m². In het noordwestelijk deel van het plangebied is een vijver gelegen met een oppervlakte van ca. 450 m². Het noordelijk terreindeel valt samen met de Blekerijstraat, het zuidelijk terreindeel met de Geluwestraat.

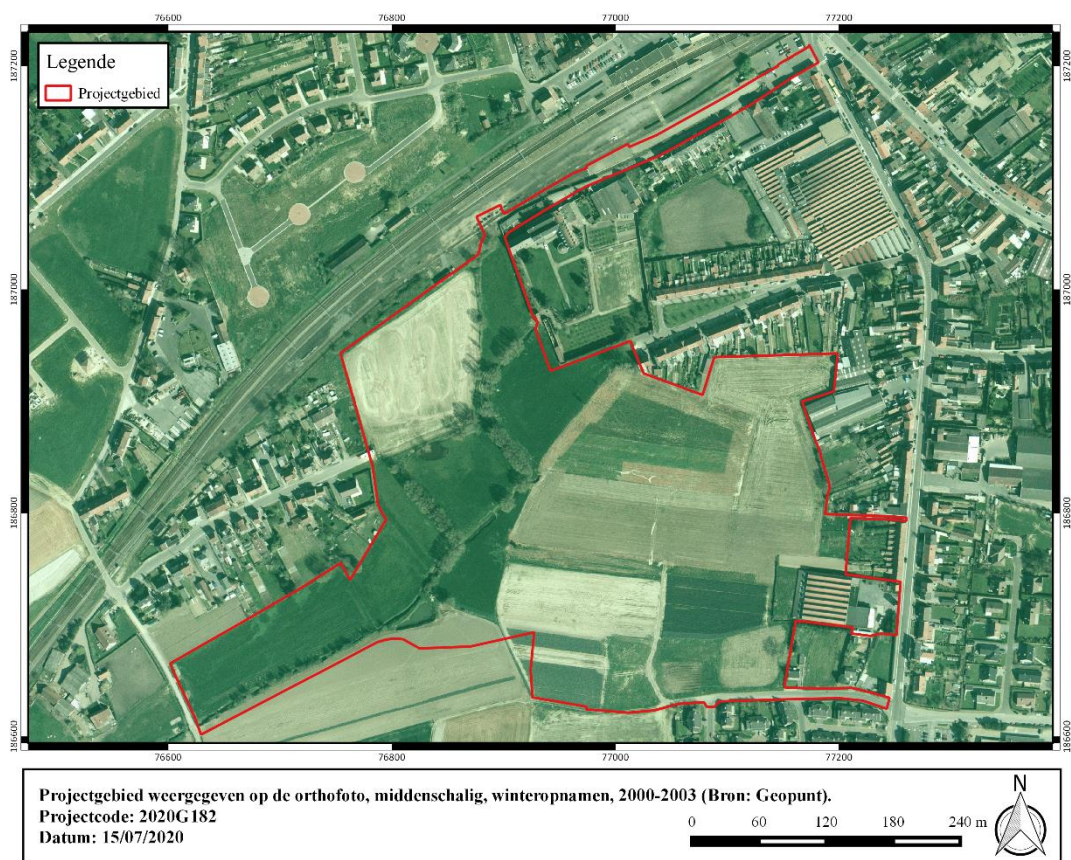

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

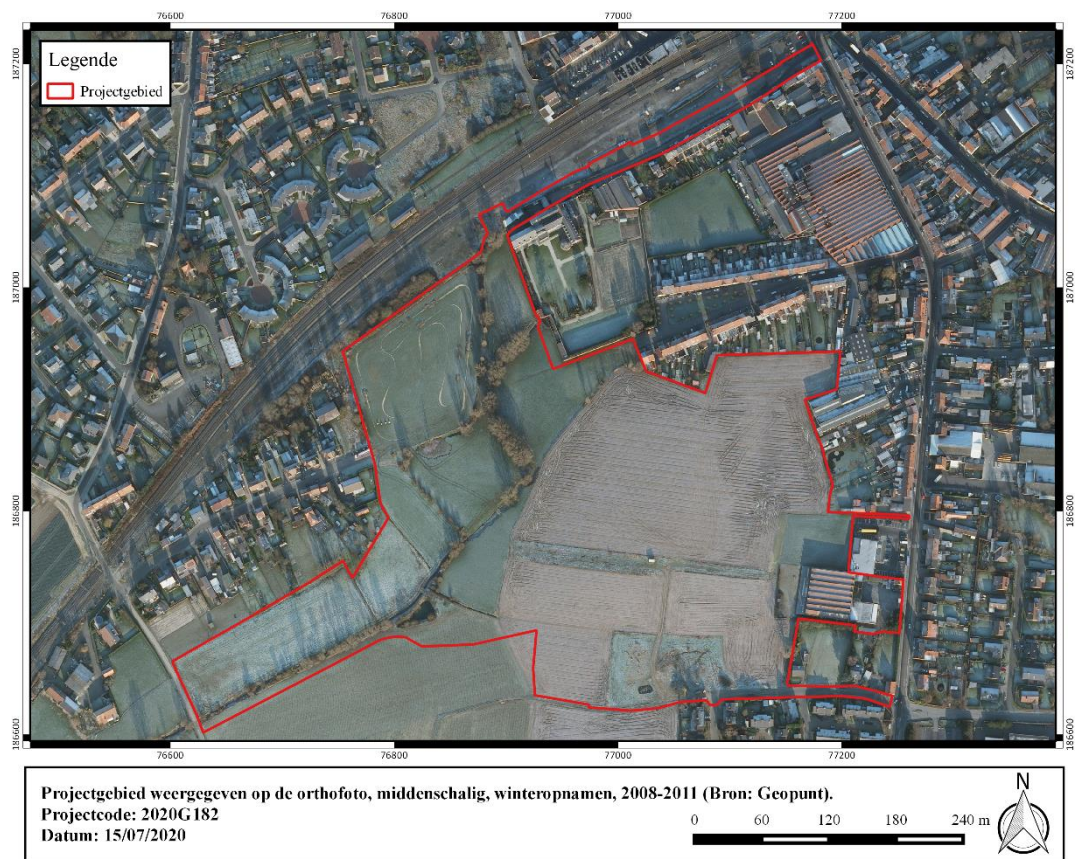

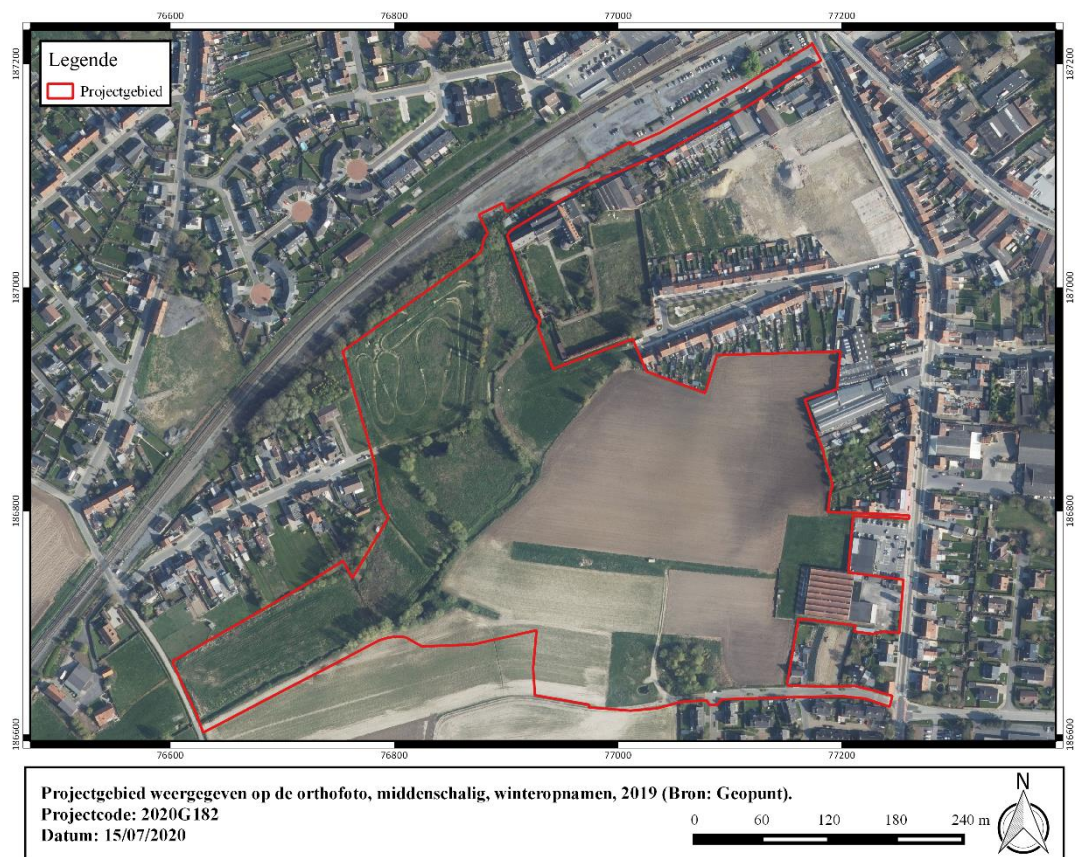
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling langs de Marialoopbeek te Tielt. Het volledige projectgebied is ca. 15,04 ha groot en is hoofdzakelijk in gebruik als gras- en akkerland. In het zuidoostelijk deel van het plangebied situeert zich een winkelgebouw dat gesloopt wordt.

Landschappelijk gezien is Tielt gelegen in de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van de kuststrand en wordt van het noordoosten naar het zuidwesten doorsneden door de vallei van de Marialoopbeek. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het terrein een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. Ter hoogte van de Marialoopbeek dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van fluviatiele afzettingen van het Holoceen. De bodemkaart geeft op de flanken van de beek een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem weer. Ter hoogte van de beekvallei zelf dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van profiellose hydromorfe bodems. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied werd reeds op een klein deel van het terrein een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd langs de flanken van de beek een afgedekte bodem herkend. Verkennende archeologische boringen leverden echter geen artefacten of ecofacten op die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een bewaarde steentijdsite. Op de drogere terreinen langs de vallei werden geen aanwijzingen voor een beter bewaard bodemprofiel waargenomen. Deze resultaten kunnen evenwel niet zonder bijkomende waarnemingen geëxtrapoleerd worden naar de rest van het onderzoeksgebied. Vanwege de ligging op de randen van het beekdal, binnen een gradiëntzone, dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een verhoogde trefkans inzake artefactenconcentraties. Bijkomende landschappelijke waarnemingen zijn noodzakelijk.

De cartografische bronnen geven een open en ruraal landschap weer. Op de Ferrariskaart is het huidige stratennet reeds herkenbaar. Het onderzoeksgebied is grotendeels gekarteerd als akkerland. Opmerkelijk is dat de Marialoopbeek binnen de grenzen van het onderzoeksgebied niet onmiddellijk te herkennen is op de Kabinetskaart. In het zuiden van het terrein zijn twee structuren weergegeven. Op de 19^e-eeuwse bronnen is het verloop van de beek wel te volgen in de perceelsgrenzen. Ook in het noorden van het terrein is nu bebouwing aanwezig. Op de Vandermaelenkaart is het nattere weidegebied langs de Marialoopbeek duidelijk te herkennen. Deze delen weiland vallen grofweg samen met de hydromorfe bodemtypes op de bodemkaart. Ten noorden van het onderzoeksgebied werd spoorlijn 73 geopend in 1854.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied werd reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd over een oppervlakte van ca. 7000 m². Hierbij werden op de drogere delen van het terrein geen bewaarde bodems waargenomen. In het alluvium werd echter wel een zone afgebakend voor bijkomend steentijdonderzoek. Er werden geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een steentijdsite gerecupereerd uit de stalen. Het daaropvolgende proefsleuvenonderzoek bracht weinig archeologisch relevante resten aan het licht. Het alluvium was vermoedelijk, wegens de nattere toestand, minder geschikt voor bewoning of bewerking. Resten van artisanale activiteiten kunnen evenwel niet uitgesloten worden. Daarnaast geeft de CAI ook een luchtfotografische indicator weer die is opgenomen in de HAVIK-databank. Het betreft een cirkelvormige structuur die vermoedelijk als grafmonument uit de bronstijd geïnterpreteerd kan worden. Onderzoek ten noordoosten van het terrein bracht eveneens enkel resten van percelering aan het licht. Wel werd een fragment van een neolithische vuistbijl gerecupereerd, hetgeen indiceert dat de omgeving werd gefrequentieerd door de vroegste landbouwers in de streek. Op de questarug, tegen het centrum van Tielt, wijzen de waarnemingen erop dat het centrum reeds tijdens de Romeinse periode was bewoond. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied, ten zuiden van de steilrand werden eveneens de sporen

van een bijgebouw uit de metaaltijden herkend. Op basis van cartografische indicatoren zijn eveneens een aantal laatmiddeleeuwse sites met walgracht opgenomen in de CAI. De gekende vindplaatsen en indicatoren wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving van het onderzoeksgebied sinds het neolithicum op de cuestarug en ten zuiden ervan.

Op basis van de beschikbare gegevens dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactensites als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Een deel van het terrein is reeds archeologisch onderzocht en vrijgegeven. De resultaten van dit onderzoek kunnen niet geëxtrapoleerd worden naar het overige deel van het onderzoeksgebied. Bijkomende waarnemingen zijn noodzakelijk om de impact van de geplande werken te bepalen. Daarnaast heeft luchtfotografische prospectie mogelijks de aanwezigheid van een grafcirkel uit de bronstijd aangetoond binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mocht hieruit blijken dat lokaal bodems zijn afgedekt en de bewaringscondities met betrekking tot artefactensites gunstig blijken dan is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. Mochten de stalen artefacten of ecofacten bevatten dan kan dit verkennend onderzoek aangevuld worden met waarderende archeologische boringen en/of testputten. Met betrekking tot eventueel aanwezige resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

Bartholomieux, B. 2016. Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek Tielt Abeelstraat, Monument-Vandekerckhove, 81p.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Hebbinck, K. Bink, M. 2019: Tielt-Marialoopbeek, Nota Archeologisch booronderzoek/proefsleuvenonderzoek, Zuidnederlandse Archeologische notities 720, 61p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Vergauwe, R./P. Laloo, 2017: TLT3005 Tielt Marialoopbeek bufferbekken + gescheiden rioleringsstelsel; 2017K153 Nota Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, Verslag van Resultaten Bredene.